

Betänkandet SOU 2018:23 Konstnär – oavsett villkor?

Ert dnr: KU2018/00773/KO

Sammanfattning

Musikverket delar i stort utredningens bakgrundsbeskrivning av den konstnärspolitiska utvecklingen, konstnärers roll i samhället och beskrivningen av dagens konstnärspolitik. Enligt förordning (2010:1922) med instruktion för Statens Musikverk har myndigheten *till uppgift att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som är präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Myndigheten ska också främja utvecklingen av ett professionellt musikliv.* Även om flertalet förslag som presenteras av utredningen berör Musikverkets verksamhetsområde så fokuserar detta yttrande på de förslag som myndigheten har sett behov av att kommentera.

Musikverket ställer sig till största del positivt till utredningens förslag och framhåller särskilt vikten av att se över ersättningsmodeller och tillgång till sociala trygghetssystem för konstnärer. Möjligheten att få sjukpenninggrundande inkomst oavsett anställningsform, samt ersättningsmodeller för digitaliserad konst, behöver utredas så att de ekonomiska förutsättningarna för att kunna verka som konstnär följer konsumtionsutvecklingen inom respektive konstområde. Inom musikområdet ser myndigheten ett tydligt behov av att utveckla mellanhänder och stärka arbetsgivarledet för det fria musiklivet. Musikverket vill lyfta fram vikten av att initiativ från såväl näringslivet och utbildningsväsendet som centrumbildningar och liknande organisationer tas omhand.

Musikverket ställer sig frågande till några av de förslag som presenteras i betänkandet och kommenterar dessa i yttrandet. Bland annat förslaget om att inrätta konstnärliga residens på statliga arbetsplatser. Myndigheten anser även att det föreslagna statsbidraget till konstnärliga produktionshus för ungdomar har en alltför liten budget för att kunna ge resultat av nationell relevans.

Om utredningens nulägesbeskrivning

Avsnitt 8.3.6 Bidrag till internationellt kulturutbyte

Utöver Elektronmusikstudions (EMS) internationella residensverksamhet, som utredningen lyfter fram, vill Musikverket belysa andra betydande insatser myndigheten gör för att bidra till internationalisering. Dels beviljas en stor andel av Musikverkets projektbidrag till internationellt kulturutbyte. Vidare finansierar myndigheten, i samverkan med Svensk Scenkonst, deltagandet av svenska scenkonstproducenters/-konstnärers medverkan i International Society of Performing Arts, ISPA:s, Fellowship Program. Syftet med programmet är att höja kompetensen och främja den professionella utvecklingen i musiklivet samt stimulera dess relationer och samverkansmöjligheter. Även Musikverkets samarbetsavtal med Export Music Sweden för att samordna det fria musiklivets deltagande på internationella mässor är att betrakta som ett bidrag till främjandet av internationellt kulturutbyte för musiker, tonsättare och mellanledsaktörer på musikområdet.

Om utredningens bedömningar och förslag

Avsnitt 9.3 De konstnärliga utbildningarna

Musikverket ställer sig positivt till utredningens förslag om att stärka rekryteringsväsenden för minskad snedrekrytering. Myndigheten ser även vikten av övriga insatser för att kunna verka som konstnär oavsett ålder, hemvist, konstform och socioekonomiska förutsättningar.

Angående förslaget om statsbidrag för konstnärshus ställer sig Musikverket visserligen positivt till ett statsbidrag med syfte att motverka snedrekrytering vid konstnärliga utbildningar, men menar att förslaget har fått en alltför snäv ekonomisk ram för att få nationella och konstöverskridande effekter. Det är av stor vikt att säkerställa olika konstformers närvaro i projekten och geografisk/socioekonomisk spridning, där konstens digitala utveckling kan nyttjas för att nå fler unga i hela landet.

Avsnitt 9.4.5 Konstnärsresidens på arbetsplatser

Musikverket är positivt till att stärka befintliga lokala, regionala, nationella och internationella konstnärliga residensprogram. Dock ställer sig myndigheten frågande till hur utredningens förslag om att inrätta konstnärliga residens på statliga arbetsplatser skulle kunna främja konstnärernas möjlighet att verka på sina villkor. Musikverket anser att utredningens förslag bör fokusera på konstnärernas behov, inte på myndigheternas eventuella bristande kreativitet.

Avsnitt 9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Musikverket ställer sig bakom förslaget att stärka centrumbildningarna, såväl som förslaget att göra en fördjupad analys av arrangörsledets arbete. Myndigheten vill belysa att centrumbildningarna inom musikområdet i dag är centrerade runt de tre folktätaste regionerna och att täckning för norra och mellersta Sverige behöver skapas för att främja möjligheten för musiker och konstnärer att verka oavsett geografisk hemvist. Det är också viktigt för

musikområdet att stärka arbetsgivarledet då professionella musiker har ofta ideella arbetsgivare och tar själva stort administrativt ansvar för sitt yrkesutövande.

Avsnitt 9.5 Konst i hela landet

Musikverket ställer sig bakom att öka den tillitsbaserade styrningen i regionerna och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck. Förslag till förordningsändring i (2010:2012) med en mer inkluderande konstformsformulering, utan definierade konstformer, är ett steg i rätt riktning. Samtidigt vill myndigheten understryka vikten av att i riktlinjer och uppföljning kunna säkerställa att samtliga konstnärliga uttryck tas omhand av respektive region för att främja förutsättningarna att verka professionellt i hela landet för konstnärligt verksamma inom alla konstområden.

Avsnitt 9.7.1 Konstnär som samlingsbegrepp

Som kommentar till utredningens förslag menar Musikverket att begreppet konstnär kan användas i konstnärspolitiska sammanhang. Samtidigt är begrepp som exempelvis kulturskapare av vikt för att beskriva förutsättningarna för många utövare, i synnerhet inom musikområdet. Musiker inom det fria musiklivet är i dag i stor utsträckning – utöver att vara konstnärer – sina egna agenter, koordinatörer, producenter etc. Dessa delar av musikers yrkesroll behöver kunna inkluderas i det begrepp som används för att beskriva verksamma inom musikområdet. Därtill framhåller Musikverket vikten av att konstnärligt verksamma inom samtliga konstområden tillåts definiera sina titlar och yrkesroller, utan politisk styrning.

Avsnitt 9.10.2 Organisationsstruktur

Utredningens förslag att samarbetskyldigheten för bidragsgivande myndigheter även ska omfatta Musikverket ställer sig myndigheten bakom. I nuläget samarbetar Musikverket med Konstnärsnämnden och Kulturrådet samt ingår i ett flertal myndighetsövergripande nätverk.

Musikverket instämmer med utredningens bedömning att riskerna med en eventuell sammanslagning av Författarfonden, Konstnärsnämnden och det konstnärliga rådet vid Musikverket överväger de eventuella fördelarna. En mångfald av bidragsgivare med olika konstnärliga bedömningsgrupper stärker mångfalden bland perspektiv, konstnärliga uttryck och möjliggör för fler sökande organisationer, samt decentraliserar beslutsmakten.

Vidare syftar Musikverkets projektbidrag till att främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet. Således har det konstnärliga rådet vid Musikverket ett bedömningsuppdrag med ett publikt perspektiv, till skillnad från exempelvis Konstnärsnämndens bedömningsgrupper för stipendier och bidrag. För att myndigheternas olika uppdrag, syften och målsättningar ska kunna omhändertas är det av stor vikt att tydligt skilja på anslagen och bedömningskriterierna.

Avsnitt 9.10.3 Bedömningsgrupper

Musikverket instämmer i utredningens efterfrågan på tydligare information om tillsättning av och mandatperioder för ledamöter till konstnärliga rådet. Dock är det inte myndigheten, utan regeringen, som tillsätter ledamöter och beslutar om längd för mandatperioden.

Avsnitt 9.11.2 Pris- och löneomräkning

Musikverket ställer sig positivt till förslaget om att alla anslag relaterade till konstnärspolitiken ska omfattas av pris- och löneomräkning. Bidragsmedlen för Musikverkets projektbidrag ingår i myndighetens förvaltningsanslag och Musikverket föreslår därför en kompletterande översyn av de bidrag som inkluderas i ett större anslag för att säkerställa att anslagen omräknas oberoende av myndighetens övriga verksamhet. Då den totala summan bidragsmedel är fastställd i bidragsförordningen omräknas inte bidragsbeloppet, vilket i längden får negativa konsekvenser för antalet projekt som kan bifallas och storleken på konstnärliga arvoden samt produktionsvillkoren för de fria aktörerna.

Beslut om yttrande

Detta ärende har vikarierande generaldirektör Gerhard Kunosson beslutat om, efter föredragning av handläggare Louise Nordgren. I beredningen har även Musikplattformens chef Elin Norquist, arkivchef och överbibliotekarie Dan Lundberg, kommunikationschef Eva Andersson, handläggare Elin Sleipnes och administratör Barbara Matamoros Bengtsson deltagit.

Gerhard Kunosson

Louise Nordgren

Vik generaldirektör

Handläggare